

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного
факультету

Юрій Бідзіля Юрій БІДЗІЛЯ

30 червня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРИКЛАДНЕ УКРАЇНСЬКЕ МОВОЗНАВСТВО

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.01 Українська мова та література
Освітня програма	Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Прикладне українське мовознавство**» (**Лексикологія. Семасіологія. Фразеологія. Лексикографія**) для здобувачів вищої освіти галузі знань **03 Гуманітарні науки** спеціальності **035 Філологія** спеціалізації **035.01 Українська мова та література** освітньої програми «**Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність**».

Розробник: *Сабадош Іван Васильович*, доктор філологічних наук, професор кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри української мови**.

Протокол № 12 від 26 червня 2023 року

Завідувач кафедри _____ Наталія ВЕНЖИНОВИЧ

Схвалено науково-методичною комісією **філологічного факультету**.

Протокол № 8 від 29 червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії _____ Василь ШАРКАНЬ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 150	1-й	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 5	1-й	1-й
	Лекції:	
	38	16
	Практичні (семінарські):	
	36	4
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: письмова	Самостійна робота:	
	76	130

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Прикладне українське мовознавство» є озброєння здобувачів знаннями з лексикології і семасіології, фразеології і лексикографії сучасної української мови і навичками аналізу лексичних і фразеологічних одиниць.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти **інтегральної компетентності**:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, теорії та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов науково-дослідницької діяльності.

Вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких загальних компетентностей:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

ЗК 3. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 10. Здатність проведення досліджень на належному науковому рівні.

ЗК 11. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 12. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 13. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

Вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких спеціальних (предметних) компетентностей:

ПК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ПК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ПК 3. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

ПК 4. Здатність професійно застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

ПК 5. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється).

ПК 6. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних фактів.

ПК 7. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ПК 8. Здатність використовувати сучасні наукові методи філологічних досліджень, добирати, аналізувати, систематизувати й синтезувати фактичний лінгвістичний; узагальнювати підсумки виконаного дослідження та формулювати його новизну; оформляти згідно зі сучасними вимогами та презентувати результати наукового дослідження в усній чи

письмовій формі, послуговуючись відповідним термінологічним апаратом.

ПК 10. Здатність управляти інформацією; здатність працювати самостійно; готовність здійснювати перевірку процесів збору, аналізу і систематизації інформації на основі різних її джерел (спеціалізованої літератури, ЗМІ, перспективного наукового, творчого досвіду тощо).

ПК 11. Здатність здійснювати лінгвістичний та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів та жанрів.

ПК 13. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ПК 14. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ПК 15. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.

ПК 17. Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Прикладне українське мовознавство**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 5. Латинська мова.

ОК 7. Основи лінгвістики.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни «**Прикладне українська мовознавство**» передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН) відповідно до стандарту вищої освіти зі спеціальності **035 Філологія** та освітньої програми «**Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність**»:

Програмні результати навчання	Шифри ПРН
Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.	ПРН2
Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.	ПРН3
Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.	ПРН7
Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання в професійній діяльності.	ПРН8
Характеризувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчаються(ється), описувати соціолінгвальну ситуацію.	ПРН9
Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.	ПРН10
Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.	ПРН12
Використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у	ПРН14

різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.	
Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.	ПРН15
Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.	ПРН16
Мати навички управління комплексними діями або проектами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі обраної філологічної спеціалізації та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.	ПРН18
Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.	ПРН19
Дотримуватися норм і правил академічної доброчесності.	ПРН20

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Має достатній обсяг знань із лексикології, семасіології, фразеології, діалектології, лексикографії української мови, що є підґрунтям для формування наукового світогляду майбутніх фахівців; уміє працювати з різними видами інформації	ПРН 2
Уміє самостійно та ефективно здобувати нові знання, зокрема й на різних онлан-платформах.	ПРН 3
Знає актуальні теоретичні й практичні аспекти вивчення лексикології, семасіології, фразеології, лексикографії та способи їхнього представлення в сучасному мовознавстві й традиційних концепціях; оперує лінгвістичною термінологією для вирішення професійних завдань.	ПРН 7
Знає й розуміє систему мови, історію мови, вміє застосовувати ці знання в професійній діяльності.	ПРН 8
Розуміє діалектну основу української літературної мови. Характеризує територіальну, статистичну і часову характеристику української мови.	ПРН 9
Уміє послуговуватися мовними нормами, враховуючи особливості використання мовних одиниць у певному контексті.	ПРН 10
Знає, розуміє і аналізує мовні одиниці, визначає їхню взаємодію та характеризує мовні явища і процеси, що їх зумовлюють; реалізовує теоретичні й методичні засади навчання лексикології, семасіології, фразеології, лексикографії у межах професійної діяльності.	ПРН 12
Уміє аналізувати, узагальнювати й використовувати інформацію, застосовувати теоретичні знання про лексикологію, семасіологію, фразеологію, діалектологію, лексикографію для вирішення проблем у межах професійної діяльності.	ПРН 14
Використовує гуманістичний потенціал української мови для формування духовного світу учнів закладів загальної середньої та фахової передвищої освіти.	ПРН 15
Знає сучасні теоретичні основи лексикології, семасіології, фразеології, лексикографії та основні історичні етапи розвитку предметної галузі.	ПРН 16
Уміє готувати та презентувати наукові проєкти з обраної спеціальності; користуватися різними типами лінгвістичних (філологічних) словників на паперових та електронних носіях; активно використовувати у практичній діяльності онлайн-версії лінгвістичних словників із метою аналізу важливих	ПРН 18

питань лексикології, семасіології, фразеології та лексикографії.	
Має навички участі в наукових або прикладних дослідженнях у галузі філології, готує та захищає курсову роботу.	ПРН 19
Знає і дотримується норм і правил академічної доброчесності під час написання наукових статей, підготовки курсових робіт.	ПРН 20

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни «**Прикладне українське мовознавство**» є:

- поточний контроль під час вивчення навчальної дисципліни, який проходить в індивідуальній, груповій, фронтальній формі. Методи поточного контролю: усний, письмовий, практичний, комп'ютерний і самоконтроль;
- метод підсумкового контролю – іспит, який проводиться письмово. Поточний контроль знань та умінь здобувачів із навчальної дисципліни «Прикладне українське мовознавство» охоплює проведення двох модульних контрольних робіт та підсумкового контролю у формі письмового іспиту.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усні відповіді, тестування та письмові домашні, самостійні роботи на практичних заняттях.

Форма модульного контролю: *підсумковий тематичний контроль* через виконання письмової контрольної роботи; *проміжний атестаційний контроль*, *поточний контроль за виконанням індивідуальних робіт*, винесених для самостійного опрацювання.

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит у формі письмової відповіді за екзаменаційними білетами.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T1	T2	T3	T1	T2	T3	50	100
5	6	5	6	5	6	5	6	6		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль ...)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T1	T2	T3	50	100
5	6	5	6	5	6	5	6	6		

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	9	30	9	30
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	2	20	2	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота з курсу «Прикладне українське мовознавство» містить 2 типи завдань:

- 1) перші три завдання охоплюють теоретичний матеріал і оцінюються 30 балами;
- 2) вісім завдань мають практичний характер і стосуються перевірки практичних навичок здобувачів із курсу, оцінюються 20 балами;

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Екзаменаційний білет із курсу «Прикладне українське мовознавство» містить 11 завдань, у складі яких переважають практичні:

- 1) перше, друге і третє завдання охоплюють теоретичний матеріал і оцінюються 60 балами;
- 2) вісім завдань стосуються лексикологічного, фразеологічного аналізу і словників різних типів української мови й оцінюються 40 балами.

Шкала ECTS	Диференційована шкала	Недиференційована шкала	Мінімальний бал – максимальний бал
A	Відмінно	Зараховано	90–100
B	Добре		82–89
C	Добре		74–81
D	Задовільно		64–73
E	Задовільно		60–63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35–59
F	Незадовільно		0–34

За результатами модульного контролю визначається підсумкова рейтингова оцінка. Оцінка за іспит визначається залежно від рейтингового балу. Загальна кількість балів, яку може отримати здобувач, – 100. Вони досягаються шляхом сумування результатів оцінок за всі види робіт.

Оцінку «**відмінно**» (90–100 балів, A) заслуговує здобувач, який усебічно, системно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях;

засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їхнє значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової, навчальної та методичної роботи.

Оцінку «добре» (82–89 балів, В) заслуговує здобувач, який повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

Оцінку «добре» (74–81 бал, С) заслуговує здобувач, який загалом роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою.

Оцінку «задовільно» (64–73 бали, D) заслуговує здобувач, який знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його в майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку «задовільно» (60–63 бали, E) заслуговує здобувач, який володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання й використання його в майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка «незадовільно» (35–59 балів, FX) виставляється здобувачу, який має суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку «незадовільно» (0–34 бали, F) виставляється здобувачу, який володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача освіти протягом семестру.

До складання іспиту допускаються здобувачі вищої освіти, у яких підсумкова модульна оцінка за семестр становить не менше 35 балів і, яким зараховано всі види робіт за цей семестр.

Здобувач вищої освіти, підсумкова рейтингова оцінка якого складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний покращити її до початку підсумкового семестрового контролю під час чергування викладачів на кафедрі у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету. Інакше здобувач не допускається до складання іспиту і в нього виникає академічна заборгованість.

Іспит з навчальної дисципліни здобувач вищої освіти може не складати, якщо він успішно пройшов усі модульні контролю та його влаштовує підсумкова модульна оцінка. Здобувачі вищої освіти, підсумкова модульна оцінка яких становить від 35 до 59, іспит складають обов'язково. Здобувач освіти може підвищити на іспиті рейтинговий бал, при

цьому, за результатами складання іспиту оцінка не може бути менша за підсумкову оцінку, яку він отримав за результатами модульних контролів.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Вступ. Лексика української мови з погляду походження. Слово як основна одиниця мови.

Тема 1. Вступ. Місце української мови серед інших слов'янських мов.

Зміст, завдання і побудова курсу «Прикладне українське мовознавство». Зв'язок курсу з іншими дисциплінами (мовознавчими і немовознавчими). Сучасна українська літературна мова як предмет наукового вивчення. Рівні мовної структури. Місце української мови серед інших слов'янських мов.

Тема 2. Генетичні шари лексики сучасної української мови.

Шари лексики української літературної мови з погляду її походження. Незапозичена лексика. Етимологічні словники української мови. Слова прайндоевропейського, праслов'янського, спільносхіднослов'янського походження в складі лексики української літературної мови. Специфічно українська лексика. Джерела (шляхи) її поповнення. Старослов'янізми в сучасній українській літературній мові, їх ознаки. Використання старослов'янізмів у художній літературі. Загальна характеристика запозиченої лексики.

Тема 3. Слово як основна одиниця мови.

Поняття лексикології і семасіології. Дві сторони в слові: зовнішня (звукова, матеріальна) і внутрішня (ідеальна, значення). Поняття мовного знака. Лексико-семантична система української мови. Лексико-семантичні групи і поля. Значення слова та його складові. Лексичне значення слова. Типи лексичних значень слів. Співвідношення предмета, поняття, слова і назви. Внутрішня форма слова. Поняття ономасіології.

Модуль 2. Лексико-семантичні явища. Стилiстичні шари лексики. Лексика обмеженого використання. Активна і пасивна лексика. Фразеологія. Лексикографія

Тема 4. Слово в лексико-семантичній системі української мови.

Багатозначність слова, однозначні слова. Контекст та його роль у встановленні значення слова. Причини і значення полісемії. Пряме і переносне значення слова. Переносне вживання слова. Види переносних значень і переносних уживань слова (метафора, метонімія, синекдоха). Семантична структура слова. Поняття лексеми. Розвиток семантичної структури слова. Слова з конкретним і абстрактним значенням.

Тема 5. Лексика загальнонародна і обмеженого вжитку.

Лексика загальноновживана (загальнонародна) і обмеженого вжитку в сучасній українській літературній мові (загальна характеристика). Характеристика лексики загальноновживаної, або загальнонародного використання. Лексика обмеженого вжитку, її групи. Територіальні діалектизми, їхні різновиди та використання їх у сучасній українській літературній мові. Соціальні діалектизми, їхні різновиди та використання їх у сучасній українській літературній мові. Найважливіші словники діалектної лексики української мови.

Тема 6. Активна і пасивна лексика літературної мови.

Поняття про активну і пасивну лексику сучасної української мови. Характеристика активної лексики. Пасивна лексика та її види: застарілі слова та неологізми. Застаріла лексика, її види: історизми та архаїзми. Різновиди архаїзмів: лексичні, лексико-фонетичні, лексико-словотвірні, лексико-семантичні та ін. Використання застарілої лексики у різних стилях мови. Неологізми, їхні види: загальномовні та авторські (індивідуальні, оказіоналізми). Використання неологізмів у різних стилях української літературної мови.

Шляхи появи неологізмів у мові та їхня дальша доля. Словники неологізмів української мови.

Тема 7. Стилiстичнi шари лексики української лiтературної мови.

Лексика сучасної української лiтературної мови зi стилiстичного погляду (загальна характеристика). Стилiстично нейтральна лексика. Стилiстично забарвлена лексика та її шари в сучаснiй українськiй лiтературнiй мовi. Стилiстична характеристика слiв у словниках. Розмовно-просторiчна i книжна лексика. Термiнологiчна лексика. Поняття термiна. Професiйно-виробнича лексика.

Тема 8. Фразеологiя української мови.

Фразеологiя як галузь мовознавства. Основна одиниця фразеологiї, її ознаки. Вузьке i широке розумiння фраземiки. Класифiкацiя фразем (семантична, генетична, морфолого-синтаксична та iн.). Структурно-граматичнi типи фразем. Використання фразем у рiзних стилях сучасної української лiтературної мови.

Тема 9. Українське словникарство.

Поняття лексикографiї. Суспiльне значення словників. Вокабула, реєстр словника. Словникова стаття та її структура в словниках рiзних типiв. Типи словників. Енциклопедичнi i мовнi (лiнгвiстичнi) словники, основнi вiдмiнностi мiж ними. Одномовнi i перекладнi словники. Iншi типи словників. Вiдомостi про лексикографiчну роботу на Українi вiд XVI до кiн. XVIII ст. (староукраїнська лексикографiя). Українська лексикографiя вiд кiнця XVIII ст. до 1917 р. «Словарь української мови» за редакцiєю Б.Грiнченка. Найвагомiшi здобутки української лексикографiї мiжвоєнного перiоду (1917–1941 рр.). Найважлившi українськi енциклопедичнi словники. Основнi типи мовних (лiнгвiстичних) словників. Поняття тезауруса. Идеографiчний (тематичний) словник. Електронний словник. Автоматичний словник.

6.2. Структура навчальної дисциплiни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання (денна)					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
1-й семестр						
Модуль 1. Вступ. Походження лексики української мови. Слово як основна одиниця мови.						
Тема 1. Вступ. Місце української мови серед інших слов'янських мов. Територіальна, статистична і часова характеристика української мови. Діалектна основа української літературної мови.	24	6	6			12
Тема 2. Генетичні шари лексики сучасної української мови.	16	4	4			8
Тема 3. Слово як основна структурно-семантична одиниця мови. Модульна контрольна робота	14	4	4			6
Разом за модуль 1	54	14	14			26
Модуль 2. Лексико-семантичні явища. Стилiстичнi шари лексики. Лексика обмеженого використання. Активна i пасивна лексика.						

Фразеологія. Лексикографія						
Тема 4. Слово в лексико-семантичній системі української мови.	17	4	4			9
Тема 5. Лексика української літературної мови з погляду сфер її вживання.	16	4	4			8
Тема 6. Лексика української літературної мови з погляду її активного і пасивного вживання.	15	4	2			9
Тема 7. Лексика української літературної мови з погляду стилістичного.	12	2	2			8
Тема 8. Фразеологія української мови.	16	4	4			8
Тема 9. Українське словникарство. Модульна контрольна робота	20	6	6			8
Разом за модуль 2	96	24	22			50
Разом за семестр	150	38	36			76

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання (заочна)					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
1-й семестр						
Модуль 1. Вступ. Походження лексики української мови. Слово як основна одиниця мови.						
Тема 1. Вступ. Місце української мови серед інших слов'янських мов. Територіальна, статистична і часова характеристика української мови. Діалектна основа української літературної мови.	23	2	1			20
Тема 2. Генетичні шари лексики сучасної української мови.	14	2				12
Тема 3. Слово як основна структурно-семантична одиниця мови. Модульна контрольна робота	14	2				12
Разом за модуль 1	51	6	1			44
Модуль 2. Лексико-семантичні явища. Стилiстичні шари лексики. Лексика обмеженого використання. Активна і пасивна лексика. Фразеологія. Лексикографія						
Тема 4. Слово в лексико-семантичній системі української мови.	17	2	1			14
Тема 5. Лексика української літературної мови з погляду сфер її вживання.	16		1			15
Тема 6. Лексика української літературної мови з погляду її активного і пасивного вживання.	15	2	1			12
Тема 7. Лексика української літературної мови з погляду стилістичного.	14	2				12
Тема 8. Фразеологія української мови.	18	2				16
Тема 9. Українське словникарство. Модульна	19	2				17

контрольна робота						
Разом за модуль 2	99	10	3			86
Разом за семестр	150	16	4			130

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Вступ. Місце української мови серед інших слов'янських мов. Територіальна, статистична і часова характеристика української мови. Діалектна основа української літературної мови.	6	1
2.	Генетичні шари лексики сучасної української мови.	2	
3.	Слово як основна структурно-семантична одиниця мови.	2	
4.	Слово в лексико-семантичній системі української мови.	2	1
5.	Лексика української літературної мови з погляду сфер її вживання.	3	1
6.	Лексика української літературної мови з погляду її активного і пасивного вживання.	2	1
7.	Лексика української літературної мови з погляду стилістичного.	2	
8.	Фразеологія української мови.	4	
9.	Українське словникарство.	7	
	Разом	32	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Вступ. Місце української мови серед інших слов'янських мов. Територіальна, статистична і часова характеристика української мови. Діалектна основа української літературної мови.	12	15
2.	Генетичні шари лексики сучасної української мови.	8	15
3.	Слово як основна структурно-семантична одиниця мови.	6	15
4.	Слово в лексико-семантичній системі української мови.	9	15
5.	Лексика української літературної мови з погляду сфер її вживання.	9	15
6.	Лексика української літературної мови з погляду її активного і пасивного вживання.	9	15
7.	Лексика української літературної мови з погляду стилістичного.	9	15
8.	Фразеологія української мови.	10	15
9.	Українське словникарство.	10	15
	Разом	82	130

6.5. Індивідуальні завдання

Підготовка рефератів, презентація власних досліджень, виконання практичних вправ з усіх вивчених тем, виконання тестових завдань, анотація прочитаної літератури з елементами науково-дослідної роботи, пошук у комп'ютерних мережах додаткового навчального матеріалу до запропонованих викладачем тем, аналіз підручників і начальних посібників, лексикологічний аналіз слів, аналіз словникових статей різних типів словників української мови і т. ін.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: офісні додатки, Google Meet.

Обладнання: персональний комп'ютер, мультимедійний проєктор, інтерактивна дошка.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Сабадош І.В. Прикладне українське мовознавство: Вступ. Лексикологія і семасіологія. Фразеологія. Лексикографія: Практикум. Навчально-методичний посібник для студ. спец. 035 Філологія спеціалізації 035.01 Українська мова і література. Ужгород, 2023. 88 с.
2. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник / А.К. Мойсієнко, О.В. Бас-Кононенко, В.В. Бондаренко та ін. Київ: Знання, 2010. 270 с.
3. Сучасна українська літературна мова: підручник / за ред. А.П.Грищенка. 3-є вид., допов. Київ: Вища школа, 2002. С. 3–15, 92–226.

Допоміжна література

4. Авксентьев Л.Г. Сучасна українська мова: Фразеологія. 2-е вид., доп. і перероб. Київ: Вища школа, 1988. 136 с.
5. Авксентьев Л.Г. Фразеологічна одиниця як предмет фразеології та її основні ознаки. *Мовознавство*. 1979. № 5. С. 13–16.
6. Алефіренко М.Ф. Теоретичні питання фразеології. Київ: Вища школа, 1987. 136 с.
7. Бабич Н. Д. Фразеологічна омонімія і полісемантизм. *Українське мовознавство: Респ. міжвідом. наук. зб.* Київ: Вища школа, 1980. № 8. С. 113–118.
8. Бабич Н.Д. Фразеологія української мови: навч. посіб. Чернівці, 1970–1971. Ч. I–II.
9. Баран Я.А. Фразеологія у системі мови. Івано-Франківськ, 1997. 175 с.
10. Білоноженко В.М., Гнатюк І.С. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів. Київ: Наукова думка, 1989. 156 с.
11. Богуцька Г., Регушевський Є., Розумейко М. Авторські неологізми у творах Олесь Гончара. *Культура слова*. 1998. Вип. 51. С. 24–30.
12. Булаховський Л.А. Найважливіші риси (особливості) української мови. *Булаховський Л.А. Вибрані праці*: в 5 т. Київ, 1977. Т. II. С. 143–153.
13. Булаховський Л.А. Походження сучасної української літературної мови. *Там само*. С. 18–32.
14. Бурячок А.А. Назви спорідненості і свояцтва в українській мові. Київ, 1961. 150 с.
15. Васильченко В. Українська фразеологія: навч. посіб. для самост. вивч. / Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. Київ: Знання, 2000. 96 с.
16. Ващенко В.С. Мова Тараса Шевченка. Харків, 1963. 252 с. (про Т.Шевченка як основоположника нової укр. літ. мови на с. 34–50).

17. Ващенко В.С. Українська лексикологія: посіб. для студ.-філол. Дніпропетровськ, 1979. 128 с.
18. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища школа, 1985. 360 с.
19. Головащук С.І. Перекладні словники і принципи їх укладання. Київ: Наукова думка, 1976. 248 с.
20. Горбач О. Арго в Україні. Львів, 2006. 688 с.
21. Горецький П.Й. Історія української лексикографії. Київ, 1963. 244 с.
22. Гринчишин Д.Г. З історії створення історичного словника української мови. *Українська лексика в історичному та ареальному аспектах*. Київ, 1991. С. 5–18.
23. Грінченко Б. Огляд української лексикографії. *Записки Наукового товариства ім. Т. Шевченка*. Львів, 1905. Т. 66. С. 1–30.
24. Демська-Кульчицька О.М. Фразеологія. Київ, 2008. 76 с.
25. Демський М.Т. Деривація фразем на базі існуючих. *Українське мовознавство: респ. міжвідом. наук. зб.* Київ: Вища школа, 1985. № 12. С. 45–61.
26. Демський М.Т. Деривація фразем на базі слів і вільних синтаксичних конструкцій. *Мовознавство*. 1988. № 1. С. 37–45.
27. Демський М.Т. Синтаксичні функції фразем. *Українська мова і література в школі*. 1986. № 11. С. 70–16.
28. Демський М.Т. Системні зв'язки в сфері фраземіки. *Мовознавство*. 1991. № 2. С. 36–43.
29. Демський М.Т. Суть фраземи, її ономазіологічні функції й особливості номінації: (Матер. до ідеограф. Словника укр. фразем). *Записки Наукового товариства імені Т.Шевченка: праці філол. секції*. Львів, 1992. Т. 224. С. 240–265.
30. Демський М.Т. Українські фраземи й особливості їх творення. Львів: Просвіта, 1994. 62 с.
31. Демський М.Т. Фраземна антонімія. *Культура мови і культура в мові*. Київ, 1991. С. 102–112.
32. Демський М.Т. Фраземна паронімія. *Українська мова і література в школі*. 1988. № 1. С. 28–32.
33. Демський М.Т. Фразеологічні омоніми. *Українська мова і література в школі*. 1974. № 3. С. 43–46.
34. Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація? Київ, 1995. Також у: *Вітчизна*. 1990. № 5. С. 95–130; № 6. С. 128–143; № 7. С. 87–108; № 8. С. 89–107.
35. Дзюбишина-Мельник Н. Сучасний жаргон і сучасне розмовне мовлення. *Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія»*. Сер.: Філол. науки. Київ, 2002. Т. 20. С. 14–19.
36. Доломан С.Є. Оксиморон у мові поезії. *Культура слова*. 1984. Вип. 27. С. 73–76.
37. Донець М.М. Історія та лінгвістичний статус поняття «енантіосемія». *Вісник Харківського національного ун-ту ім.В.Н.Каразіна*. Сер. «Філологія». Харків, 2008. Вип. 53. № 798. С. 17–20.
38. Дослідження з лексикології та лексикографії. Київ: Наукова думка, 1965. 274 с.
39. Дятчук В.В., Пустовіт Л.О. Семантична структура і функціонування лексики української літературної мови. Київ: Наукова думка, 1983. 156 с.
40. Єрмоленко С.Я., Бирик С.П., Тодор О.Г. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ: Либідь, 2001. 224 с.
41. Жовтобрюх М.А. Основні тенденції розвитку сучасної української літературної мови. *Мова. Людина. Суспільство*. Київ: Наукова думка, 1997. С. 14–23 (про взаємодію української літературної мови і територіальних діалектів – на с. 21–23).
42. Жовтобрюх М.А. Поняття норми в літературному побутовому мовленні. *Усне побутове літературне мовлення*. Київ: Наукова думка, 1970. С. 15–33.
43. Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація. Дрогобич, 1994. 219 с.
44. Іващенко В.Л., Федоренко Т.О. Енантіосемія в парадигмі мовних та мовленнєвих явищ: основні напрями концептуалізації. *Мовознавство*. 2009. № 2. С. 48–60.
45. Івченко А. Історія та етимологія української фразеології: Бібліограф. покажчик (1864–1998). Харків, 1998. 160 с.

46. Івченко А. Українська народна фразеологія: ономазіологія, ареали, етимологія. Харків, 1999. 304 с.
47. Історія української мови: Лексика і фразеологія. Київ: Наукова думка, 1983. 744 с.
48. Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А. Кислюк Л.П. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі: монографія. Київ, 2008. 336 с.
49. Коваль А.П. Науковий стиль сучасної української літературної мови: Структура наук. стилю. Київ, 1970 307 с.
50. Коваль А.П. Слово про слово. Київ: Рад. шк., 1986. 384 с.
51. Колоїз Ж., Малюга Н. Каламбур як засіб забезпечення оказіональної експресії. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Чернівці, 2001. Вип. 119: Слов'янська філологія. С. 38–44.
52. Коломієць М.П. Фразеологічні синоніми. Дніпропетровськ, 1989. 68 с.
53. Кочерган М.П. Слово і контекст: Лекс. сполучуваність і знач. слова. Львів: Вища школа, 1980. 182 с.
54. Критенко А.П. Паронімія та її роль у мові. *Мовознавство*. 1969. № 1. С. 50–63.
55. Кубайчук В. Хронологія мовних подій в Україні. Київ, 2004.
56. Культура мови і культура в мові. Київ, 1991.
57. Лексика. Лексикологія. Лексикографія: (Бібліогр. покажчик. Матер. на допомогу наук. та навч. роботі) / упор. А.А.Москаленко, В.М.Терлецька. Одеса, 1973. 62 с.
58. Лексикологія та лексикографія. Київ: Наукова думка, 1965–1969. Вип. 1–3.
59. Мала філологічна енциклопедія / укл. О.І.Скопненко, Т.В.Цимбалюк. Київ: Довіра, 2007. 478 с.
60. Марцинківська О.Є. Місце фразеології в семантичній системі мови та відображення її в Словнику української мови. *Слово і фразеологізм у словнику*. Київ: Наукова думка, 1980. С. 237–248.
61. Матвіяс І.Г. Українська літературна мова і територіальні діалекти в їх взаємодії на різних історичних етапах. *Українська літературна мова в її взаємодії з територіальними діалектами*. Київ: Наукова думка, 1977. С. 5–31.
62. Мацько Л.І. «Злоначинающих спина...»: (Старослов'янізми в поезії Т.Г.Шевченка). *Культура слова*. 1989. Вип. 37. С. 25–30.
63. Мова державна мова офіційна: збірник матер. наук. конф. Київ: Просвіта, 1995. 176 с.
64. Мова тоталітарного суспільства. Київ, 1995.
65. Мокієнко В., Гриценко П. Професор Олекса Горбач і його праця «Арго в Україні». *Горбач О. Арго в Україні*. Львів, 2006. С. 653–670.
66. Мокієнко В.М. Значення української пареміології для історико-етимологічного аналізу слов'янських прислів'їв і приказок. *Мовознавство*. 2000. № 1. С. 9–20.
67. Мокієнко В.М. Історико-етимологічний аналіз фразеології та етимологія лексики. *Мовознавство*. 1990. № 5. С. 3–11.
68. Мокієнко В.М. Лексичне і фразеологічне значення. *Мовознавство*. 1988. № 4. С. 10–21.
69. Мокієнко В.М. Спроба системного етимологічного аналізу українських фразеологізмів. *Мовознавство*. 1974. № 2. С. 26–36.
70. Мокієнко В.М. Українська фразеологія в загальнослов'янському висвітленні. *Мовознавство: Доп. та повід. IV Міжнар. конгресу українців*. Київ, 2002. С. 379–382.
71. Москаленко А.А. Нарис історії української лексикографії. Київ, 1961. 163 с.
72. Німчук В.В. Давньоруська спадщина в лексиці української мови. Київ, 1992. 416 с.
73. Німчук В.В. Староукраїнська лексикографія в її зв'язках з російською та білоруською. Київ, 1980. 304 с.
74. Огієнко В. (Митрополит Іларіон). Історія української літературної мови. Київ: Либідь, 1995. 296 с.
75. Пазяк М.М. Українські прислів'я та приказки: Проблеми пареміології та пареміографії. Київ: Наукова думка, 1984. 198 с.
76. Паламарчук Л.С. Академічний тлумачний словник української мови. *Слово і фразеологізм у словнику*. Київ: Наукова думка, 1980. С. 4–22.
77. Перший тлумачний словник української мови. *Мовознавство*. 1984. № 2. С. 3–10.
78. Пилинський М.М. Мовна норма і стиль. Київ: Наукова думка, 1976. 286 с.
79. Пиркало С. Перший словник молодіжного сленгу. Київ, 1998. 83 с.

80. Питання взаємодії української літературної мови і територіальних діалектів: (Тези доп. та повід.). Київ, 1972. 132 с.
81. Півторак Г. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов: Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски». Київ: Академія, 2001. 152 с.
82. Полюга Л.М. Про антоніми та їх використання. *Полюга Л.М. Повний словник антонімів української мови*. 3-є вид., доп. і випр. Київ, 2006. С. 9–25.
83. Пономарів О. Культура слова: Мовно-стилістичні поради: навч. посіб. 2-е вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 240 с.
84. Пономарів О.Д. Специфічно українська лексика грецького походження. *Мовознавство*. 1973. № 5. С. 60–67.
85. Поповченко О.І. Словник жаргону злочинців. Київ: ТОВ «Оверіг», 1996. 144 с.
86. Пуряєва Н. Словник церковно-обрядової термінології. Київ: Свічадо, 2001. 155 с.
87. Сабадош І. Українська діалектна лексикографія післявоєнного періоду. *Українська мова: Сучасність історія*. Люблін, 2003. С. 93–108. Передрук: Сабадош І.В. Українська мова в просторі і часі. Ужгород, 2015. С. 457–468.
88. Сабадош І. Українські назви рослин. Історія, етимологія. Ужгород, 2019. 1032 с.
89. Сабадош І.В. Перший енциклопедичний словник української мови. *Науковий вісник Ужгородського університету: Серія «Філологія»*. Ужгород, 1988. Вип. 3. С. 25–31.
90. Селіванова О.О. Нариси з української фразеології: (психо-когнітивний та етнокультурний аспекти). Київ; Черкаси, 2004. 276 с.
91. Січинський В. Чужинці про Україну. Львів: Світ, 1991. 96 с.
92. Склад і структура термінологічної лексики української мови. Київ: Наукова думка, 1984. 194 с.
93. Слово і фразеологізм у словнику. Київ: Наукова думка, 1980. 250 с.
94. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови. Київ, 2005. 462 с.
95. Ставицька Л. Українська мова без прикрас. *Ставицька Л. Короткий словник жаргонної лексики української мови*. Київ, 2003. С. 9–18.
96. Стишов О.А. Українська лексика кінця ХХ ст.: (На матер. мови ЗМІ). Київ, 2003. 387 с.
97. Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія / за заг.ред. І.К.Білодіда. Київ: Наукова думка, 1973. 440 с.
98. Тараненко О. Про мовний статус українсько-російського суржику. *Лінгвостилістика: об'єкт стиль, мета оцінка: зб. наук. пр., присв. 70-річчю проф. С.Я.Єрмоленко*. Київ, 2007. С. 69–74.
99. Тараненко О.О. Новий словник української мови: (концепція і принципи уклад. словника). Київ; Кам'янець-Подільський, 1996. 172 с.
100. Тараненко О.О. Полісемантичний паралелізм і явище семантичної аналогії. Київ: Наукова думка, 1980. 115 с.
101. Тищенко О.М. Метафора Євгена Маланюка: (семантико-функціональний аспект). Київ, 2004. 144 с.
102. Ткаченко О.Б. Чи можуть бути в Україні дві загальнодержавні мови? *Мовознавство*. 1999. № 4–5. С. 3–9.
103. Товстенко В.Р. Просторіччя в українській мові як структурно-функціональне явище. Київ, 2003. 279 с.
104. Ужченко В.Д. Актуальні питання розвитку української мови: Вступ. Лексикологія. Фразеологія: посіб. для магістрів. Луганськ, 2005. 148 с.
105. Ужченко В.Д. Народження і життя фразеологізму. Київ, 1988. 279 с.
106. Ужченко В.Д., Авксентьев Л.Г. Українська фразеологія. Харків, 1990. 167 с.
107. Ужченко В.Д., Ужченко Д.В. Фразеологія сучасної української мови: навч. посіб. Київ: Знання, 2007. 494 с.
108. Українська мова: Енциклопедія. 3-є вид., зі змінами і доп. Київ, 2007. 856 с. (Київ, 2000. 752 с.; 2-е вид., випр. і доп. Київ, 2004. 824 с.).
109. Українська літературна мова в її взаємодії з територіальними діалектами. Київ: Наукова думка, 1977. 202 с.
110. Українська мова в ХХ сторіччі: історія лінгвоциду. Київ, 2005.
111. Франко І. Літературна мова і діалекти. *Франко І. Твори: в 20 т.* Київ, 1955. Т. 16: Літ.-крит. статті. С. 336–341.

112. Цимбалюк Ю. В. Слова латинського походження в українській мові. *Українська мова і література в школі*. 1970. № 12. С. 71–74.
113. Шевельов Ю. Внесок Галичини у формування української літературної мови. Львів; Нью-Йорк, 1996. 191 с.
114. Шевельов Ю. Чернігівщина в формуванні нової української літературної мови: До постановки питання. *Там само*. С. 157–173.
115. Шевельов Ю. Чому общерусский язык, а не вібчоруська мова? З проблем східнослов'янської глотогонії. *Мовознавство: Другий Міжнар. конгрес україністів.: Доп. і повід.* Львів, 1993. С. 54–65.
116. Юрченко О.С. Формування фразеологічного фонду української літературної мови (кінець XVIII поч. XIX ст.). Харків: Вища школа, 1984. 208 с.
117. Юрчук Л.А. Теоретичні засади реєстру Фразеологічного словника української мови. *Мовознавство*. 1983. № 5. С. 23–32.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

118. Великий електронний словник української мови (ВЕСУМ). URL: <https://vesum.nlp.net.ua/>
119. Електронний тлумачний словник української мови. URL: <https://slovnyk.ua/>
120. Сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua/>
121. Словник української мови: В 11-ти томах. URL: <https://sum.in.ua/s>
122. Словник української мови: У 20-ти томах. URL: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=24&page=0>